

FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM TALSPERSON, SEPTEMBER 2011**§ 1**

Fylkesnemndas leder skal oppnevne en egen talsperson for barn som er fylt 7 år og som er i stand til å danne seg egne synspunkter i saker som skal behandles for nemnda. Også for yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter i saker som skal behandles for nemnda, kan fylkesnemndas leder oppnevne talsperson.

I saker som gjelder klage over akuttvedtak, jfr. barnevernloven § 7-23, kan oppnevning av talsperson unnlates. Barneverntjenesten skal i tilfelle sørge for at barnet gis mulighet til å uttale seg, enten gjennom samtale med saksbehandler i barneverntjenesten, eller via beredskapsforeldre, lærer eller andre.

I saker hvor det er oppnevnt sakkyndig, kan oppnevning av talsperson unnlates.

- I forslag til revidert forskrift §§ 1 og 2 har departementet lagt opp til en ordning hvor barn skal forespørres om det ønsker oppnevnt en talsperson i saker som skal behandles for nemnda, og at barnets ønske skal være avgjørende ved vurderingen av om talsperson skal oppnevnes.
- Praksis ved fylkesnemnda Troms og Finnmark er i dag at barn som har fylt 7 år og som er i stand til å danne seg egne synspunkter, alltid får oppnevnt talsperson (med unntak av klagesaker og saker hvor det oppnevnes sakkyndig). Barnet gjøres gjennom talspersonen kjent med at det har rett, men ikke plikt til å uttale seg til talspersonen.
- Det er vår vurdering at barn i aldersgruppen 7 - 15 år i begrenset grad vil klare å gjøre gode refleksjoner om det ønsker oppnevnt en ukjent person som talerør. Det antas at barn i liten grad uttrykkelig vil ønske å snakke med en fremmed om hvordan forholdene er i hjemmet. Departementets forslag kan medføre at barn i mindre utstrekning enn i dag vil gi uttrykk for sin mening. Dersom barnet som hovedregel får oppnevnt talsperson, antar vi at barnet i større grad vil velge å snakke med talspersonen og gjennom dette formidle sine synspunkter. I dag opplever vi svært sjelden at barnet ikke vil snakke med oppnevnt talsperson. Bestemmelsen foreslås følgelig endret slik at talsperson som utgangspunkt skal oppnevnes.
- I klagesaker må det av tidsmessige hensyn tillates at barnets mening innhentes på annen måte enn ved ordinær oppnevning av talsperson. I en slik fase kan det dessuten være viktig å begrense kretsen av personer som barnet skal forholde seg til.
- I saker hvor fylkesnemnda oppnevner sakkyndig, vil den sakkyndige samtale med barnet. Det vurderes i slike saker tilstrekkelig at den sakkyndige redegjør for barnets synspunkter og mening i saken. Det samme vil gjelde i saker hvor kommunen har engasjert sakkyndig, såfremt den sakkyndige har gjennomført samtale med barnet om barnets syn, og denne

samtalen har skjedd kort tid forut for forhandlingsmøtet.

§ 2

Barneverntjenesten skal så tidlig som mulig under forberedelsen av saken informere barnet om at det vil få oppnevnt en egen talsperson. Barnet skal gjøres kjent med at barnet har en rett til, men ingen plikt til å samtale med talspersonen.

- I samsvar med § 1 foreslås bestemmelsen endret til å orientere barnet om at talsperson vil bli oppnevnt, og at dette medfører en rett men ikke plikt til å samtale med talspersonen.

§ 3

Fylkesnemndas leder skal utarbeide en liste over et utvalg personer som har erfaring fra arbeid med barn, og som er villig til å påta seg oppdrag som talsperson. Administrasjonen i den enkelte kommune skal på forespørsel fremme forslag til aktuelle kandidater. Ansatte i barneverntjenesten, eller personer med nær tilknytning til denne, kan ikke stå på listen.

- Store avstander gjør det nødvendig med mange personer på talspersonlista.
- Det er viktig å fastslå kommunenes ansvar for å fremme forslag til talspersoner. På tross av våre forespørsler, er det flere kommuner som aldri har stilt forslag om talspersoner.
- Ansvar for å foreslå talspersoner må eksplisitt tillegges administrasjonen, og ikke barneverntjenesten, slik at vi unngår anførsler om at barneverntjenesten kun foreslår personer som de "liker".

§ 4

Talsperson velges ut fra utvalget på talspersonlisten. Talspersonen bør ikke ha nær tilknytning til noen avgjørelsen i saken kan ha betydning for. I særlige tilfeller kan det oppnevnes en person som ikke står på listen.

- Etersom barnet har en ubetinget rett til å uttale seg, kan det ikke være et kategorisk forbud mot at en person med nær tilknytning til saken oppnevnes som talsperson, dersom barnet angir at det er denne personen han/hun ønsker å snakke med, eller det av andre grunner er viktig å begrense kretsen av personer som barnet skal forholde seg til i forbindelse med saken. Dersom barnet ønsker å uttale seg til en ansatt i barneverntjenesten, fosterforeldre, nær biologisk familie eller lignende, bør det inngås avtale om at vedkommende gjennomfører en samtale med barnet, uten at det foretas formell oppnevning som talsperson. Vedkommende vil da avgi ordinær vitneforklaring (evt. partsforklaring) for nemnda. Vedkommende kan også anmodes om å avgi skriftlig rapport, jfr. § 7.

§ 5

Fylkesnemndas leder har ansvar for at talspersonen mottar en kort orientering om saken.

- Departementet har foreslått uttrykket "kort sammendrag", men vi mener at uttrykket "kort orientering" bedre klargjør at den faktiske informasjonen talspersonen skal motta om saken, skal gjøres meget kort. Fylkesnemnda

Troms og Finnmark inntar om lag ¼ side informasjon om saken i oppnevningbrevet, og vår erfaringer er at dette er tilstrekkelig for at talspersonen skal kunne ha tilstrekkelig bakgrunnsinformasjon for å starte en samtale med barnet.

§ 6

Talspersonen skal gjøre barnet kjent med at det har en rett, men ikke en plikt til å uttale seg. Talspersonen skal også gjøre barnet kjent med sin rett til å avgi en tilleggsuttalelse, og/eller endre standpunkt. Talspersonen skal informere barnet om at også barnets opprinnelige uttalelse kan bli gjengitt for fylkesnemnda. Samtalen bør skje i enerom, og skal tilrettelegges etter barnets alder og modenhet.

- Vi mener at departementet tar feil i sin redegjørelse under pkt. 3.1, s. 5, 3. avsnitt, hvor det heter at dersom barnet først avgir en uttalelse, men senere bestemmer at det ikke ønsker å uttale seg, må utgangspunktet være at talspersonen orienterer nemnda om at barnet ikke ønsker å uttale seg, dog med forbehold om opplysningsplikt i hht. barnevernloven § 6-4 annet ledd. Selv om hele formålet med talspersonsordningen er at barnet skal få formidlet sitt standpunkt, skal talspersonen forklare seg og avgi forsikring som et vitne, og plikter således å forklare ”den rene og fulle sannhet og ikke legge skjul på noe”. Dette innebærer at dersom talspersonen tror at barnets opprinnelige uttalelse kan ha betydning for saken, har talspersonen også plikt til å informere om denne.

Barn har, som alle andre, en rett til både å endre oppfatning, og å korrigere sine egne uttalelser. I andre sammenhenger er det imidlertid ikke slik at man uten videre kan slå en strek over tidligere uttalelser. Det er viktig at talspersonen gir barnet korrekt informasjon om muligheten for å trekke tilbake uttalelser, og for de fleste barn vil det bli svært vanskelig å forstå grenseoppgangen i forhold til opplysningsplikten etter § 6-4 annet ledd. Det ryddigste vil derfor være at barnet informeres om at det har rett til å endre sitt synspunkt og/eller gi en tilleggsuttalelse/korrigerende, men at dette ikke innebærer at barnets opprinnelige uttalelse derved vil kunne holdes skjult for fylkesnemnda. Dette vil også samsvare med for eksempel reglene omkring dommeravhør. Dersom barnet i dommeravhør forklarer seg om seksuelle overgrep i hjemmet, kan avhøret avspilles for domstolen/fylkesnemnda selv om barnet på et senere tidspunkt angrep på at det avga forklaring, eller uttaler at opprinnelig forklaring ikke gir uttrykk det korrekte forhold.

- Departementet har i sitt forslag skrevet at samtalen skal ”tilrettelegges etter barnets alder og modenhet”, men det er uklart om dette også omfatter bruken av enerom. Det bør derfor presiseres at samtalen fortrinnsvis bør skje i enerom, for å unngå anførsler om at barnet under samtalen ble påvirket av for eksempel fosterforeldrenes tilstedeværelse. Bruk av enerom kan likevel ikke settes som et absolutt krav, idet barnets synspunkt på hvem han/hun ønsker å ha til stede under samtalen, må tillegges avgjørende vekt.

§ 7

Talspersonen skal innen en nærmere angitt frist avgi rapport om sin samtale med barnet, hvor barnets evt. synspunkter og meninger skal fremgå. Fylkesnemnda skal sørge for at sakens parter mottar kopi av rapporten.

- Talspersonen bør, så fremt ikke tidsmessige hensyn er til hinder, avgi en skriftlig rapport etter samtalen med barnet. Det har ofte betydning for partenes saksforberedelse og standpunkt å se hva barnet har uttalt. Barnets opprinnelige uttalelse kan ikke trekkes tilbake med den virkning av fylkesnemnda ikke skal ha tilgang til den, jfr. kommentarene til § 5, og det er derfor ingen betenkeligheter ved å pålegge talspersonen å avgi en skriftlig rapport. Fylkesnemnda Troms og Finnmark krever alltid rapport, og har ikke opplevd at dette har lagt noen demper på barnets ønske om å uttale seg. Det er ikke grunn til å frykte at barn som bor hjemme utsettes for et større press fra sine foreldre etter at rapporten er fremlagt. I den grad barnet utsettes for press, skjer dette trolig uavhengig av rapporten. I alle tilfelle må det være bedre at barneverntjenesten får se rapporten, slik at det kan vurdere om barnets uttalelser gir grunn til å tro at det nå kan bli utsatt for slikt press at akuttvedtak må vurderes.

§ 8

Talspersonen skal innkalles til fylkesnemndas forhandlingsmøte og skal fremstille barnets synspunkter og mening muntlig for nemnda. Talspersonen avlegger forsikring som for vitner etter reglene i tvisteloven, og avhøres ellers etter de samme reglene så langt det passer.

- Fylkesnemnda er enig i at talspersonen ikke skal ha vurderingsspmåls som stiller han i klasse med sakkyndige. Hovedoppgaven til talspersonen vil være å fremstille barnets synspunkter og mening. Det vil imidlertid være ønskelig å stille spørsmål knyttet til talspersonens observasjoner; Fremsto barnet som oppriktig eller virket barnet instruert, virket barnet aldersadekvat i måten barnet møtte talspersonen, samt andre ordinære vitneobservasjoner knyttet til barnet og barnets bosted.

§ 9

Talspersonen har taushetsplikt om de forhold som vedkommende blir kjent med i saken, herunder de opplysninger som fremkommer av sammendraget og av samtalen med barnet, jf. barnevernloven § 6-7.

Taushetsplikten gjelder ikke overfor de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av loven. Talspersonen har plikt til av eget tiltak å melde fra om alvorlige forhold som blir observert, eksempelvis om det fremkommer forhold som er nevnt i barnevernloven § 6-4 annet ledd.

- Fylkesnemnda har vurdert at det ikke er behov for mange opplysninger til talspersonen, og fylkesnemnda, evt. barneverntjeneste bør utvise stor varsomhet med å gi for mange opplysninger i orienteringen til talspersonen. Det vises til kommentarene til § 5.

- Talspersonen bør foreholdes at taushetsplikten ikke gjelder i forhold til barneverntjenesten selv om talspersonen er oppnevnt av fylkesnemnda. Dersom det går tid fra talspersonen har snakket med barnet og frem til fylkesnemndas møte, bør talspersonen gjøre barneverntjenesten kjent med alvorlige forhold som talspersonen har observert under sin samtale med barnet.
- Det bør fremkomme klarere at talspersonen har en plikt til å fortelle om alvorlige forhold (forhold som kan være alvorlige for omsorgen), spesielt forhold som er nevnt i lov om barneverntjenester § 6-4 annet ledd. Det vil være vanskelig for en talsperson å vurdere hva som kan rammes av lov om barneverntjenester § 6-4 annet ledd, og dette bør presiseres gjennom retningslinjer til talspersonene.